

Adlenposten 28. desember 1991
Statsminister Gro Harlem Brundtland

Naboer.

Den kalde krigens 40 år mellom Norge og det kommunistiske styret i Moskva er unntaket i en tusenårig historie av fredelige og gode naboforhold. I en så intens og dramatisk politisk periode som slutten av 1991, kan selv en historisk kjennsgjerning som at Norge anerkjenner det nye Russland få noe hverdagslig over seg. Men det er det ikke.

Et nytt land står frem på ruinene av sovjetmakten. Flere vil følge etter. Usikkerheten råder. Er det kaos som truer, eller vil de nye makthavere greie oppgavene? Russiske minstepensjonister, småbarnsforeldre og andre svake grupper går en vanskelig tid i møte. Som naboland må vi gripe den historiske sjanse vi har til å vise aktiv solidaritet og vilje til å hjelpe i en vanskelig situasjon.

Under Napoleonskrigene led nordmenn hungersnød under engelskmennenes blokade. Den gang kom Russland oss til hjelp. Nå er det vår tur. Dette er også sikkerhetspolitikk. Dersom to nabofolk lar en fattigdomskløft utvikle seg mellom dem, vil begge tape i det lange løp.

Våre nordligste landsdeler har fått lide av delingen av Europa. Jernteppet ved Grense Jakopselv avskar Finnmark fra naturlige handelsforbindelser med den nærmeste omegn. Dette må det nå bli slutt på.

Da Gorbatsjov mottok Nobels fredspris i Oslo i sommer ble det undertegnet en felles erklæring om samarbeid over hele bredden av felles anliggende. De samme saker vil bli ført videre med de som nå får dette ansvar i Russland. Det gjelder ikke minst miljøsamarbeid, og kanskje spesielt det såkalte "Kola-prosjektet" der nikkilverkene på russisk side slipper ut like mye svoveldioksyd som hele Norge til sammen. Jeg er ikke i tvil om at holdningene på russisk side er slik at dette problemet kan løses.

I januar vil det finne sted en konferanse i Washington om vestlig hjelp til Russland og de øvrige republikker. Dette er noe Norge ved en rekke anledninger har tatt til orde for. Vi vil komme tilbake med nye tiltak overfor Øst-Europa i det handlingsprogram som Utenriksministeren og Handelsministeren nå arbeider med.

Som et første håndslag har Regjeringen satt av 20 millioner kroner til den første, humanitære fasen av neste års "Aksjon Nabohjelp" overfor Kola og Arkhangels området.

Hjelpeprogrammet vil komme igang allerede i januar og vil ha følgende hovedelementer:

12 millioner kroner vil gå til medisiner, matvarer og vitaminer som Norges Røde Kors, Norsk Folkehjelp og Kirkens Nødhjelp i fellesskap vil distribuere til svake grupper som barnefamilier og trygdede;

5 millioner vil gå til de mange gode lokale initiativ i Nord-Norge, gjennom fylkesmyndighetene i Finnmark og Troms;

1 million til hjelpetiltak for samer og andre urbefolkningsgrupper i Nord-Russland, gjennom norske samiske organisasjoner, og 2 millioner til ulike oppfølgingstiltak forøvrig.

Disse umiddelbare hjelpetiltakene vil bli fulgt opp med nye tiltak for hjelpeinnsats, næringslivssamarbeid, miljøsamarbeid og demokratitiltak for Øst-Europa tidlig neste år.

I en fredsavtale mellom Norge og Russland fra 1326 står det om grensene mellom de to land: "men delingen selv overlater vi til Gud og Kongen av Norge, han skal dele som han vil etter sin samvittighet".

Da Norge ble selvstendig i 1905 øvet den russiske regjering sterkt påtrykk i Sverige for at svenskene skulle oppgi kravet om at grensefestningene Fredriksten og Kongsvinger måtte bli

jevnet med jorden. Dette er kapitler i vår historie som kan hentes fram som eksempler på de mest tillitsfulle epoker i vårt tusenårige naboforhold. Skal vi komme med et ønske for 1992 så må det være at forholdet til Russland igjen kommer inn i et spor som begge parter kan høste fordeler av. Vi skal ikke glemme den banebrytende innsats for fred og avspenning i Europa og i verden forøvrig som Michail Gorbatsjov har stått for.

Nyorienteringen av sovjetisk utenrikspolitikk har vært en viktig forutsetning for avviklingen av Europas deling og for de avtaler som er inngått de senere år om rustningskontroll og menneskerettigheter. For folkene i Sentral- og Øst-Europa har dette skapt en historisk åpning for en fredelig og demokratisk utvikling.